

HỆ THỐNG BẢN ĐỒ CHÍNH SÁCH QUYÊN GÓP THỰC PHẨM TOÀN CẦU

Tóm tắt: Việt Nam

Có quá đủ thực phẩm được sản xuất để nuôi sống mọi người, nhưng một phần ba lượng thực phẩm đó lại bị lãng phí. Chuyển hướng thực phẩm an toàn, dư thừa là một giải pháp hiệu quả và nhân đạo cho vấn đề này, nhưng có thể phức tạp vì thực phẩm là sản phẩm được quản lý chặt chẽ.

Để giúp giải quyết các câu hỏi pháp lý và chính sách cấp bách, phổ biến nhất liên quan đến việc thu hồi, quyên góp thực phẩm, Phòng Luật và Chính sách Thực phẩm của Trường Luật Harvard (FLPC) cùng với Mạng lưới Ngân hàng Thực phẩm Toàn cầu (GFN) đã hợp tác để tạo ra Hệ thống Bản đồ Chính sách Quyên góp Thực phẩm Toàn cầu. Quan hệ đối tác sáng tạo này lập bản đồ các luật và chính sách ảnh hưởng đến việc quyên góp thực phẩm ở các quốc gia trên toàn cầu. Dự án nhằm mục đích xác định và giải thích các luật quốc gia liên quan đến việc quyên góp thực phẩm, phân tích các rào cản pháp lý phổ biến nhất đối với việc thúc đẩy quyên góp thực phẩm nhiều hơn, chia sẻ các thực tiễn tối ưu và các khuyến nghị để vượt qua các rào cản này.

THẤT THOÁT VÀ LÃNG PHÍ THỰC PHẨM Ở VIỆT NAM

Việt Nam qua những con số

- Dân số: 98 triệu
- GDP: 430 tỷ USD
- Tỷ lệ đói nghèo: 3,4%
- Tỷ lệ mất an ninh lương thực: 5%
- Chỉ số mất an ninh lương thực toàn cầu: 67,9
- Ước tính FLW: 8,8 triệu tấn

Tại Việt Nam, ước tính có 8,8 triệu tấn thực phẩm bị lãng phí hàng năm, chiếm gần 2% Tổng Sản phẩm Quốc nội (GDP) của cả nước. Một lượng lớn thực phẩm này vẫn an toàn cho con người tiêu dùng và có thể được chuyển hướng cho 5% dân số đang phải chịu đói. Năm 2015, Chính phủ Việt Nam đã phát động Chương trình hành động quốc gia (NAP) để đạt mục tiêu "Xóa đói hoàn toàn" vào năm 2025, phù hợp với Mục tiêu phát triển bền vững số 2 của Liên hợp quốc. Kế hoạch này nhằm giảm tỷ lệ suy dinh dưỡng và chậm phát triển thông qua cải thiện dinh dưỡng và sản xuất lương thực bền vững, bao gồm giảm thất thoát và lãng phí thực phẩm (FLW). Việt Nam cũng đã phát động NAP về Chuyển đổi hệ thống lương thực hướng tới minh bạch, trách nhiệm và bền vững vào năm 2030, một kế hoạch toàn diện cũng bao gồm các biện pháp để giảm FLW và tăng giá trị cho lượng thực phẩm thặng dư, chẳng hạn như các biện pháp can thiệp tại trang trại và đổi mới trong hệ thống lưu trữ, chế biến và phân phối thực phẩm. Khi Chính phủ Việt Nam tăng cường chú ý đến FLW, việc cải thiện bối cảnh chính sách cho hoạt động quyên góp thực phẩm sẽ hỗ trợ các nỗ lực hướng tới một hệ thống lương thực bền vững và có trách nhiệm hơn.

TÓM TẮT CÁC KHUYẾN NGHỊ CHÍNH SÁCH CỦA VIỆT NAM

LĨNH VỰC CHÍNH SÁCH	LUẬT HIỆN HÀNH Ở VIỆT NAM	GIỚI THIỆU
An toàn thực phẩm	Luật An toàn thực phẩm của Việt Nam (Luật số 55/2010/QH12) và Nghị định 15/2018/NĐ-CP quy định về an toàn thực phẩm đối với sản xuất và kinh doanh thực phẩm. Mặc dù luật đề cập đến việc quyền góp thực phẩm, nhưng lại không được có định nghĩa một cách rõ ràng trong “kinh doanh thực phẩm”, dẫn đến sự nhầm lẫn giữa các nhà tài trợ và các tổ chức thu hồi thực phẩm về các quy tắc áp dụng cho thực phẩm được tặng so với thực phẩm được bán.	Sửa đổi Luật An toàn thực phẩm để giải quyết rõ ràng các khoản quyền góp thực phẩm, nêu rõ các yêu cầu cụ thể đối với các hoạt động quyền góp an toàn. Ban hành các hướng dẫn rõ ràng cho các nhà tài trợ và các tổ chức thu hồi thực phẩm về việc dán nhãn, xử lý và vận chuyển thực phẩm quyền góp để đảm bảo tuân thủ các quy định về an toàn thực phẩm. Tổ chức các dịch vụ giáo dục để nâng cao nhận thức về các hoạt động quyền góp thực phẩm an toàn, giảm gánh nặng cho các nhà tài trợ và khuyến khích nhiều nỗ lực thu hồi thực phẩm hơn.
Ghi nhãn ngày	Việt Nam yêu cầu ghi nhãn ngày trên thực phẩm đóng gói sẵn, nhưng không có sự phân biệt rõ ràng giữa các nhãn ghi chú về an toàn (ví dụ: “sử dụng trước”) và chất lượng (ví dụ: “sử dụng tốt nhất trước”). Người trao tặng thường vứt bỏ thực phẩm an toàn do nhầm lẫn về nhãn.	Triển khai hệ thống ghi nhãn ngày kép để phân biệt giữa nhãn dựa trên an toàn và nhãn dựa trên chất lượng, theo khuyến nghị của UN Codex Alimentarius. Ví dụ, Trung Quốc áp dụng hai thuật ngữ cho nhãn ngày: “sử dụng tốt nhất trước” cho chất lượng và “hết hạn” cho an toàn. Việt Nam nên áp dụng hệ thống tương tự và cho phép quyền góp thực phẩm sau ngày dựa trên chất lượng. Điều này sẽ làm giảm sự nhầm lẫn, giảm thiểu lãng phí thực phẩm không cần thiết và khuyến khích quyền góp nhiều hơn.
Bảo vệ trách nhiệm pháp lý	Việt Nam chưa có “luật người tốt” (Good Samaritan Law) để bảo vệ những người tài trợ thực phẩm và các tổ chức phục hồi khỏi trách nhiệm pháp lý, khiến các doanh nghiệp lo sợ rằng họ có thể phải chịu trách nhiệm nếu thực phẩm quyền góp gây hại.	Ban hành “luật người tốt” (Good Samaritan Law) trong đó quy định bảo vệ đối với trách nhiệm dân sự và hình sự cho những người trao tặng thực phẩm và các tổ chức thu hồi thực phẩm, tương tự như luật ở Brazil và Hoa Kỳ. Luật này sẽ bảo vệ những người trao tặng khỏi trách nhiệm trừ khi thiệt hại là do hành vi cố ý sai trái hoặc hành vi cẩu thả nghiêm trọng gây ra. Điều này sẽ giúp yên tâm cho những người trao tặng tiềm năng, tăng số lượng thực phẩm quyền góp và giảm bớt những lo ngại về mặt pháp lý dẫn đến việc ngăn cản các doanh nghiệp tham gia vào các nỗ lực thu hồi thực phẩm.
Ưu đãi thuế	Bộ luật thuế của Việt Nam không cung cấp các khoản khấu trừ hoặc tín dụng cho quyền góp thực phẩm. Chỉ các khoản quyền góp trong các danh mục cụ thể (giáo dục, chăm sóc sức khỏe, nghiên cứu khoa học, v.v.) mới đủ điều kiện để được khấu trừ thuế doanh nghiệp.	Chính phủ có thể sửa đổi luật thuế để bao gồm các khoản quyền góp thực phẩm vào chi phí được khấu trừ đối với thuế thu nhập doanh nghiệp (CIT). Ngoài ra, việc đưa ra các khoản tín dụng thuế để khuyến khích các doanh nghiệp quyền góp thực phẩm dư thừa sẽ giúp bù đắp các chi phí liên quan đến việc quyền góp thực phẩm, chẳng hạn như vận chuyển và hậu cần, để việc quyền góp thay vì vứt bỏ thực phẩm dư thừa đối với các doanh nghiệp trở nên khả thi hơn về mặt kinh tế. Điều này sẽ mở rộng sự tham gia vào các nỗ lực phục hồi thực phẩm trên toàn bộ chuỗi cung ứng.

LĨNH VỰC CHÍNH SÁCH	LUẬT HIỆN HÀNH Ở VIỆT NAM	GIỚI THIỆU
Ngăn chặn lãng phí thực phẩm	Việt Nam hiện không có luật xử phạt lãng phí thực phẩm hoặc bắt buộc phải quyên góp thực phẩm dư thừa. Lãng phí thực phẩm vẫn là một vấn đề đáng kể, với số lượng lớn thực phẩm an toàn, có thể ăn được bị vứt bỏ.	Áp dụng chính sách quốc gia yêu cầu các doanh nghiệp thực phẩm quyên góp thực phẩm dư thừa an toàn để tiêu dùng và áp dụng hình phạt đối với lãng phí thực phẩm. Điều này có thể áp dụng cho các doanh nghiệp có quy mô nhất định, chẳng hạn như các nhà bán lẻ và nhà hàng lớn, và sẽ khuyến khích họ chuyển hướng thực phẩm ăn được cho những người có nhu cầu thay vì bỏ chúng ra bãi rác. Loại chính sách này, tương tự như ở Pháp và Cộng hòa Séc, sẽ thúc đẩy tính bền vững và giảm tình trạng mất an ninh lương thực.
Tài trợ của Chính phủ	Chính phủ Việt Nam không có khoản tài trợ hoặc ưu đãi cụ thể nào để hỗ trợ hạ tầng quyên góp thực phẩm, điều này hạn chế năng lực của các tổ chức thu hồi thực phẩm trong việc thu thập, lưu trữ và vận chuyển thực phẩm quyên góp.	Tạo các chương trình tài trợ quốc gia để tài trợ cho cơ sở hạ tầng phục hồi thực phẩm, chẳng hạn như xe tải lạnh, cơ sở lưu trữ và các sáng kiến trong công nghệ phục hồi thực phẩm. Các khoản tài trợ này nên nhắm mục tiêu đến cả các tổ chức phục hồi thực phẩm quy mô lớn và nhỏ, đặc biệt là các tổ chức hoạt động ở vùng nông thôn. Cung cấp hỗ trợ tài chính cho việc lưu trữ và vận chuyển sẽ giúp mở rộng năng lực của các nỗ lực phục hồi thực phẩm và cải thiện hiệu quả phân phối thực phẩm cho những người có nhu cầu.
Luật/ Chính sách/ Chiến lược quốc gia	Việt Nam hiện không có luật, kế hoạch hoặc chiến lược quốc gia cụ thể nào chỉ tập trung vào thất thoát và lãng phí thực phẩm (FLW). FLW được đưa vào các chiến lược an ninh lương thực và phát triển bền vững rộng hơn nhưng thiếu một cách tiếp cận có mục tiêu và gắn kết.	Đặt ra mục tiêu giảm FLW quốc gia, bao gồm mục tiêu phụ về quyên góp thực phẩm dư thừa và công bố chiến lược quốc gia nhằm giảm lãng phí thực phẩm. Chiến lược này cần chỉ định một cơ quan chủ trì, thiết lập các mục tiêu giảm cụ thể và cung cấp các vai trò và trách nhiệm rõ ràng trên khắp các thực thể chính phủ. Nó cũng phải phù hợp với các mục tiêu phát triển bền vững hiện có để đảm bảo sự hợp tác và trách nhiệm giải trình hiệu quả.

CHÍNH SÁCH QUYÊN GÓP THỰC PHẨM CỦA VIỆT NAM: SO SÁNH NHƯ THẾ NÀO?

Về mặt thành công, NAP của Việt Nam cho thấy cam kết mạnh mẽ trong việc cải thiện chuỗi cung ứng thực phẩm và giảm nạn đói và FLW trên toàn quốc. Tuy nhiên, khuôn khổ pháp lý hiện hành liên quan đến việc quyên góp thực phẩm có thể được tăng cường bằng cách nâng cao nhận thức về bảo vệ trách nhiệm pháp lý và các biện pháp thực hành an toàn thực phẩm, chuẩn hóa nhãn ngày, sửa đổi chế độ thuế để thúc đẩy quyên góp, yêu cầu quyên góp thực phẩm dư thừa hoặc áp dụng hình phạt đối với việc vứt bỏ thực phẩm và cung cấp hỗ trợ của chính phủ cho việc quyên góp thực phẩm.

Để biết thêm chi tiết về cách Việt Nam so sánh với các quốc gia khác được đánh giá trong dự án Hệ thống Bản đồ Chính sách Quyên góp Thực phẩm Toàn cầu, hãy xem www.atlas.foodbanking.org. Để biết thêm thông tin về khuôn khổ pháp lý về quyên góp thực phẩm và các khuyến nghị chính sách để tăng cường khuôn khổ này, hãy xem Hướng dẫn Quyên góp Thực phẩm ở Việt Nam.

THÔNG TIN BỒI CẢNH: CÁC VẤN ĐỀ PHÁP LÝ CHÍNH TÁC ĐỘNG ĐẾN VIỆC QUYÊN GÓP THỰC PHẨM

An toàn thực phẩm cho các khoản quyên góp

Một rào cản chính đối với việc quyên góp thực phẩm có thể là thiếu kiến thức hoặc hướng dẫn sẵn có về các quy trình an toàn đối với thực phẩm quyên góp. Tất cả thực phẩm quyên góp phải an toàn để tiêu dùng và tuân thủ các luật và quy định về an toàn thực phẩm hiện hành. Tuy nhiên, những người quyên góp tiềm năng thường không chắc chắn về quy định an toàn thực phẩm nào áp dụng cho thực phẩm quyên góp và các bước cần thiết để tuân thủ.

Ghi nhãn ngày

Nhãn ngày tháng dán trên các sản phẩm thực phẩm là nguyên nhân chính gây lãng phí thực phẩm và là rào cản đối với việc quyên góp thực phẩm. Hầu hết các nhà tài trợ thực phẩm và các tổ chức thu hồi thực phẩm đều thận trọng khi quyên góp thực phẩm có thể không còn an toàn nữa, nhưng không phải lúc nào cũng rõ ràng liệu nhãn ngày tháng kèm theo ngôn ngữ như "bán trước", "hết hạn vào" hay "tốt nhất trước" có liên quan đến an toàn thực phẩm hay không. Trên thực tế, nhãn ngày tháng thường nhằm mục đích phản ánh độ tươi hoặc chất lượng hơn là độ an toàn đối với phần lớn các loại thực phẩm.

Bảo vệ trách nhiệm để quyên góp thực phẩm

Một rào cản đáng kể đối với việc quyên góp thực phẩm là nỗi sợ hãi của những người quyên góp rằng họ sẽ phải chịu trách nhiệm nếu ai đó bị bệnh sau khi sử dụng thực phẩm quyên góp. Một số quốc gia đã áp dụng các biện pháp bảo vệ trách nhiệm để giảm bớt mối lo ngại này. Tuy nhiên, nhiều người quyên góp thực phẩm và các tổ chức thu hồi thực phẩm không chắc chắn liệu có cần hành động nào để duy trì biện pháp bảo vệ hay không và những giới hạn nào, nếu có, được áp dụng.

Ưu đãi thuế và Rào cản

Chi phí vận chuyển và lưu trữ thường được trích dẫn là chi phí chính mà các nhà sản xuất, nhà bán lẻ và nhà hàng cần vượt qua để quyên góp thực phẩm. Các ưu đãi về thuế, bao gồm khấu trừ và tín dụng, có thể giúp bù đắp các khoản đầu vào tài chính này và giúp việc quyên góp trở thành một lựa chọn hấp dẫn và hợp lý hơn. Việc áp dụng một số loại thuế đối với thực phẩm quyên góp, chẳng hạn như thuế giá trị gia tăng (VAT), cũng có thể tạo ra rào cản đối với việc quyên góp.

Yêu cầu quyên góp hoặc hình phạt cho lãng phí thực phẩm

Một số quốc gia áp dụng yêu cầu quyên góp thực phẩm hoặc áp dụng hình phạt tiền đối với thực phẩm được đưa đến bãi rác (thường được gọi là lệnh cấm chất thải hữu cơ hoặc thuế chất thải) nhằm tác động đến hành vi kinh doanh và thúc đẩy hệ thống thực phẩm bền vững hơn.

Tài trợ của Chính phủ & các ưu đãi

Các khoản tài trợ và chương trình ưu đãi được cung cấp ở cấp độ quốc gia hoặc địa phương cung cấp một nguồn lực quan trọng khác cho các sáng kiến quyên góp thực phẩm. Điều này đặc biệt đúng ở các quốc gia mà các nhà tài trợ coi các ưu đãi về thuế là không đủ để bù đắp chi phí quyên góp hoặc nơi thiếu cơ sở hạ tầng hạn chế các nỗ lực phục hồi thực phẩm.